

VERVLOCHTEN in noordwolde mei - nov 2022

gratis route langs land-art
vervlochten met landschap en historie

Vervlochten met het verleden en verbonden met de wereld

Vlechtdorp Noordwolde en omgeving staan centraal in deze route, waarvan de geschiedenis soms onder het oppervlak ligt. Dit verhaal over het vlechtambacht, de geschiedenis van het landschap, schrijnende armoede en culturele rijkdom, moet verteld worden.

Land-art

De route gaat langs land-art kunstwerken, die verrassende verbanden leggen. De deelnemende kunstenaars laten ervaren hoe deze streek vervlochten is met het verleden en hoe Noordwolde verbonden was met de wereld. Ook zien we hoe we in de huidige tijd verbonden zijn en hoe we in de toekomst wellicht vervlochten raken met elkaar en onze omgeving.

Community-art

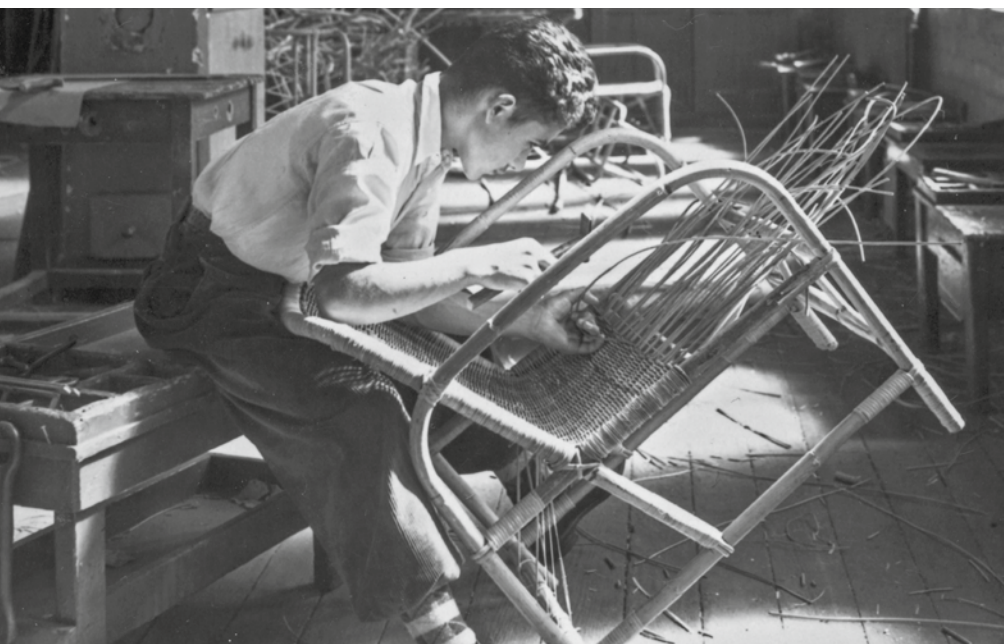
Noordwolde is het dorp waar ooit meer dan 200.000 stoelen per jaar werden gevlochten om hun weg te vinden in heel Nederland en de rest van West-Europa. Dit is verleden tijd. Community-art langs de route maakt echter zichtbaar dat het vlechten leeft in Noordwolde. Verschillende groepen maakten kunstwerken van afgedankte stoelen. Allerhande materiaal werd hergebruikt, zoals in het hele project de materialen voornamelijk hergebruikt zijn.

De route kan zowel op de fiets als wandelend afgelegd worden. De totale lengte is 16 kilometer, maar er is ook een verkort alternatief van 9 kilometer. Het is natuurlijk ook mogelijk om de route in delen te doen. De kunstwerken zijn vanaf de weg goed zichtbaar.

We verzoeken u de terreinen niet te betreden.

VERVLOCHTEN

Het Nationaal Vlechtmuseum: startpunt van uw route

Adres: Mandehof 7, Noordwolde

Het Nationaal Vlechtmuseum is het startpunt van deze route en biedt een prachtig beeld van de historie van het vlechtambacht. Het monumentale gebouw waarin het museum is ondergebracht, is de voormalige Rijksrietvlechtschool die in 1912 haar deuren opende. Het monument is zowel binnen als buiten nog vrijwel geheel in oude staat.

U vindt in het museum onder andere het meer dan 100 jaar oude vlechtlokaal en de authentieke directeurskamer.

De Rietvlechtschool leidde ruim 1000 jongvolwassenen op tot stoelenmaker en bracht artistiek en ambachtelijk vlechten op een hoog niveau. Dat is mede te danken aan de bevologenheid van de eerste directeur van de school, Harm Ellens, die tevens getalenteerd ontwerper was. Fraaie vlechtontwerpen van zijn hand en van de leerlingen zijn in het museum tentoongesteld.

Het museum heeft ook een erg mooie collectie vlechtwerk uit andere delen van de wereld, die permanent wordt tentoongesteld, evenals een aantal designstoelen van de afgelopen eeuw.

Het vlechtverleden van Noordwolde wordt in het museum uitgebreid belicht, onder andere met oude filmpjes en foto's. Nieuw is de audiotour waarin een bekend oud-Noordwoldiger u welkom heet!

Een bezoek aan het museum maakt deze route compleet.

Openingstijden: dinsdag tot en met zaterdag: 10.30 - 17.00 uur

www.vlechtmuseum.nl

VERVLOCHTEN

Routebeschrijving

Als u het museum verlaat en langs het terras van het Tramhalteplein gaat, slaat u daarna rechtsaf en na 50 meter op de kruising meteen weer rechts de Hoofdstraat Oost in. Met de voormalige Rietvlechtschool aan uw rechterhand vervolgt u de route. Na enkele honderden meters maakt de weg een grote bocht naar links. Op de tweede driesprong ziet u links het eerste kunstwerk. Let op het verkeer!

Turfwinning

Vroeger bestond de omgeving van Noordwolde uit heidevelden, venige laagten en verspreid staande boomgroepen. De veengronden boden de mogelijkheid tot turfwinning. Het hoogtepunt van de vervening was tussen 1650 en 1750. Er werden afvoerkanalen gegraven om het veen af te voeren. Zo werden in 1640 de Noordwolder Vaart en de Splittinge gegraven. Aan deze vervening kwam rond 1800 een eind. Door uitputting van de veengronden rond Noordwolde, werd in de 19de eeuw begonnen met het vlechten van wilgentenen tot manden en later stoelen. Toen de wilgentenen schaars werden, is men overgestapt op rotan.

Locatie	Nijverheidsstraat
Kunstwerk	Liberty?
Kunstenaars	Meg Mercx en Rob Verwer
Website	www.megmercx.nl en www.robverwer.nl

Liberty? is een poëtisch kunstwerk. Het staat symbool voor al de gevlochten gebruiksvoorwerpen door de eeuwen heen. Een kooi als tijdscapsule, met relicten van ambachtelijke vlechters uit heden en verleden, zowel van Noordwolde als wereldwijd, wordt voortgetrokken door libellen..... Of is het verhaal andersom? Houdt juist de zwaarte van de kooi de libellen tegen uit te vliegen? De libelle draagt de wijsheid van transformatie en aanpassingsvermogen in het leven. De installatie kan het einde van een tijdperk duiden, maar kan ook verwijzen naar een nieuw begin.

VERVLOCHTEN

Vervolg uw route

U steekt de Nijverheidsstraat over en vervolgt uw weg over het fietspad aan de linkerkant van de Oldeberkoperweg. Na een paar honderd meter slaat u linksaf en volgt de Schapendrift. Op de kleine mini-rotonde slaat u linksaf de Hellingstraat in. Terug in de bebouwde kom van Noordwolde, slaat u linksaf en dan meteen weer rechts, om de Hellingstraat te vervolgen tot middenin het centrum. U slaat hier rechtsaf de Hoofdstraat West in. Volg de weg tot het witte huis (nummer 71) aan uw rechterhand. Links ziet u het volgende kunstwerk. Steek voorzichtig de weg over!

De brug

De vaart die door Noordwolde liep, is gedempt. Het pad tussen de Hellingstraat en Weemstraat is golvend aangelegd en herinnert op die manier aan het water dat hier stroomde. Op de kruising in het centrum, markeren de keramische kunstwerken van Peter Hiemstra, die hier permanent geplaatst zijn, de plek van de vroegere ophaalbrug.

Locatie Hoofdstraat West
Kunstwerk Noordwolde Vervlochten
Kunstenaars Community-art

Met het gemeenschappelijke project 'Noordwolde Vervlochten' laten we zien dat het vlechten leeft. Het kunstwerk staat voor verbinding in de gemeenschap. Van tweedehands stoelen en restmaterialen maakten vrijwilligers van het museum, medewerkers van Ambacht Noordwolde en bezoekers van dagbesteding Biezonder, deze kunstwerken. Zij zorgen voor creativiteit en levendigheid in Noordwolde.

De rotanindustrie is nu nagenoeg verdwenen, maar op kleine schaal wordt er nog steeds gevlochten. Ambacht Noordwolde is een maatschappelijk verantwoorde werkvoorziening, die het ambacht levend houdt. De vrijwilligers van het museum dragen via workshops het ambacht over. Dagbesteding Biezonder heeft een winkel in Noordwolde met zelfgemaakte producten.

www.ambachtnoordwolde.nl
www.dewinkelvolaandacht.nl

VERVLOCHTEN

Vervolg uw route

Vervolg uw weg over het fiets- en wandelpad langs het kanaaltje. Aan het eind van het pad komt u uit op het fietspad dat rechts naar Noordwolde-Zuid leidt. Links voor u, op de vijver bij sporthal De Duker, ziet u het volgende kunstwerk.

Transport

Het transportbedrijf Jan Krediet is groot geworden door het transport van vele honderdduizenden rotanstoelen uit Noordwolde. Het bedrijf dat aan veel Noordwoldigers werk bood, vervoerde de stoelen door heel west-Europa.

Locatie	Vijver hoek Dr. Mulderstraat-Dwarsvaartweg
Kunstwerk	Wassend Tij
Kunstenaar	Karin van der Molen
Website	www.karinvandermolen.nl

Het vlechten van manden was de kurk waarop de dorpseconomie van Noordwolde lang heeft kunnen drijven. De manden werden direct in de rest van het land afgezet en voldeden aan een behoefte. Nu de productie door goedkope lonenlanden is overgenomen, worden we overspoeld door massa's producten. Werden vroeger de manden uit Noordwolde naar andere streken vervoerd, nu stromen ze in omgekeerde richting het dorp binnen. Van wilgentenen, rotan, bamboe en plastic. Het is een almaar wassend tij aan spullen. Een topzware last voor een klein bootje. De vorm van de installatie is mede geïnspireerd op het beeld van de Indiase verkoper, die achterop zijn fiets een reuze bult van verkoopbare waar meezeult. In Wassend Tij wolkt een bult van manden over een typisch Hollands vervoermiddel van weleer.

VERVLOCHTEN

Vervolg uw route

U verlaat het dorp richting Noordwolde-Zuid over het fiets- en wandelpad langs de Nieuweweg. Nog vóór het plaatsnaambord Noordwolde-Zuid slaat u rechtsaf het fietspad in (Westerseveldpad). Aan het einde slaat u linksaf: Elsweg. Bij de volgende driesprong ziet u aan uw linkerhand het volgende kunstwerk.

Alternatief: vanaf dit punt kunt u de route verkorten door linksaf te slaan (Mauritsweg). Aan het eind daarvan slaat u linksaf en meteen weer rechts (Oosterseveldweg). Na de tafelfabriek van Van der Helm Design slaat u linksaf, om via het onverharde voetpad (Kanweg) terug te keren naar Noordwolde.

Plaggenhut

Johannes Mooij werd net zoals zijn ouders geboren in een plaggenhut. Hij werd rietbewerker-stoelenmaker, zoals velen in Noordwolde. In 1900 maakte hij als jongetje van twaalf de eerste staking mee. Mooij richtte in 1908 de Onafhankelijke Stoelenmakersvereniging 'Nieuw Leven' op. In 1912 werd onder zijn leiding actie gevoerd tegen de huisindustrie in Noordwolde. Mooij bleef jarenlang politiek betrokken bij de socialistische partijen en is één van de ere-burgers van Weststellingwerf.

Locatie	Elsweg
Kunstwerk	Remise
Kunstenaar	Sigrid Hamelink
Website	www.sigridhamelink.nl

De voormalige trambaan liep vanaf Noordwolde via Noordwolde-Zuid, Wilhelminaoord en Frederiksoord naar Steenwijk. Via deze route werden materialen aangevoerd en vlechtproducten naar de steden vervoerd. Talrijke vlechtbedrijfjes boden hier decennialang werkgelegenheid. Toen de rotanindustrie op zijn retour was, verdwenen de bedrijfjes en bevonden de ambachtslieden zich op een zijspoor.

Hier staat op een verdwaald stuk tramspoor, ver van de voormalige trambaan, een tot stilstand gekomen wagon als getuige van de geschiedenis van Noordwolde-Zuid. Vlechters, verschanst in hun mand, lijken op remise gezet. Wat deed de veranderende tijd met ze? Waren ze ontgoocheld of zagen ze nieuwe mogelijkheden? Blevেন ze stilstaan of slaagden ze er in om een ander spoor te volgen?

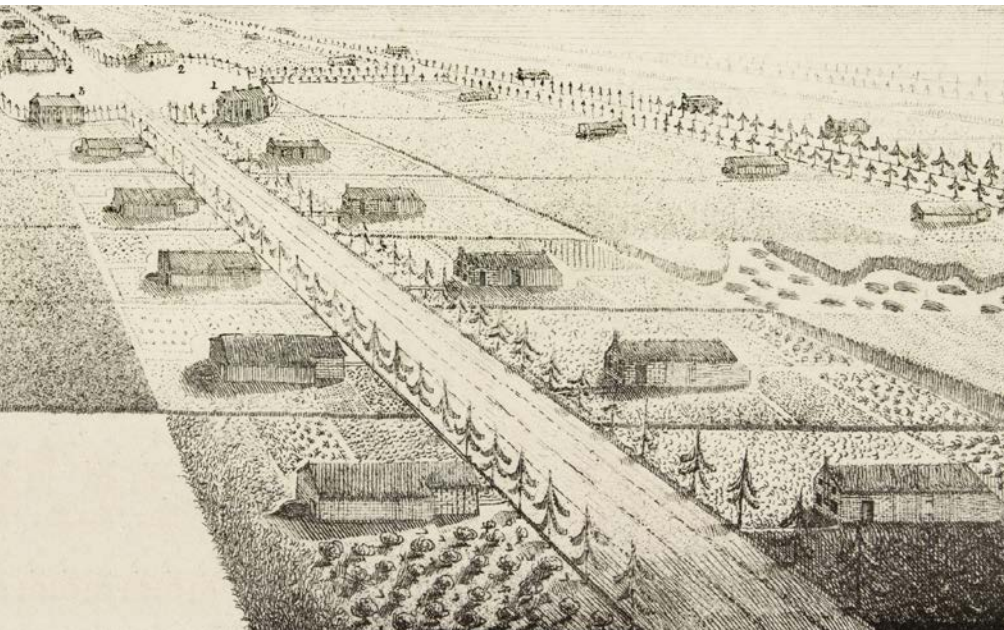
VERVLOCHTEN

Vervolg uw route

U gaat door tot het eind van de Elsweg. U slaat rechtsaf. U bent nu op de Zuiderweg. U neemt de eerste afslag links; Puntersweg. Aan het eind slaat u linksaf. U bevindt zich op de Westvierdeparten. U neemt de eerste afslag rechts (M.A. van Naamen Van Eemneslaan). Het watertje dat u na een paar honderd meter oversteekt, vormt de grens tussen Friesland en Drenthe.

Na de koloniewoningen die hier her en der staan, slaat u linksaf de imposante Oranjelaan in. Aan het eind gaat u linksaf, het fietspad op. Het monumentale pand links op de hoek is de oude mandenmakerij, waar men in de tijd van de Koloniën van Weldadigheid manden van wilgenteen maakte.

De koloniën, het landschap en zijn bewoners

In 1642 werd op de provinciegrens een schipsloot gegraven voor de afvoer van turf. Grondeigenaren stonden een vierde deel van hun oogst af als vergoeding voor het transport. Zo ontstonden de Vierdeparten.

Aan het begin van de negentiende eeuw vond ter bestrijding van de armoede een grootschalig maatschappelijk experiment plaats: De Maatschappij van Weldadigheid.

De Maatschappij van Weldadigheid kocht in het begin van de 19de eeuw onontgonnen stukken land in dit gebied op. Mensen die in armoede leefden, werden hier heen gestuurd voor een nieuwe start.

Ook de Vierdeparten werden ontgonnen en verkaveld en kregen een ruimtelijke structuur met rechte bomenlanen en lintbebouwing. In de koloniehuisjes kregen behoeftige gezinnen een onderkomen. Ze konden er een zelfvoorzienend bestaan opbouwen.

De koloniën vormden een gesloten geheel. De Vierdeparten lagen in Friesland, op het grondgebied van Steggerda, Vinkega, Noordwolde en Boijl.

Museum De Proefkolonie in Frederiksoord vertelt over de bijzondere historie van het gebied dat vorig jaar de de UNESCO Werelderfgoedstatus kreeg.

Vervolg uw route

Via het fietspad richting Noordwolde nadert u weer de provinciegrens. Vlak voordat u weer in Friesland bent, ziet u bij de laatste koloniewoning aan de overkant van de weg, het volgende kunstwerk.

Klimaatneutraal

Verleden en toekomst worden verbonden. Het Koloniehuisje kent inmiddels een nieuwe variant, waarbij is nagedacht over de toekomst. De nieuwe, duurzame en klimaatneutrale koloniewoningen zijn door toepassing van zonne-energie en aardwarmte zelfvoorzienend.

Ook wordt hier en daar de akkerstructuur van 200 jaar geleden teruggebracht. Zo wordt door het verbouwen van verschillende gewassen het landschap aantrekkelijker gemaakt en de biodiversiteit vergroot.

Locatie Koningin Wilhelminalaan
Kunstwerk Object 10.040.301
Kunstenaar Raimond Evers
Website www.raimondevers.nl

Object 10.040.301 (ook wel 'Vervlochten') is een verbeelding van een netwerk ontstaan door levenspaden die elkaar kruisen.

In het verleden ontstonden verbindingen per spoor en over de weg tussen Noordwolde en de wereld. Tegenwoordig liggen er onder het maaiveld netwerken van buizen en kabels. Ze verbinden ons in alle opzichten en vervoeren o.a. gas, communicatie en vermaak.

Het kunstwerk bestaat uit kokervormen die uit de grond komen. Hoewel de hoekige kokers tot de technologische maakbare wereld behoren, zijn zij onderdeel van een organisch netwerk dat zich grotendeels onder de grond bevindt. Ze komen ieder vanuit een eigen richting. Ze gaan net zoals veel in de samenleving, langs elkaar heen en ontmoeten elkaar soms. Net zoals levens vervlochten of verknoopt raken, om vervolgens te verdwijnen.

Levenspaden van vlees en bloed maken nu en in de toekomst wellicht plaats voor een wereldwijd digitaal netwerk waar de ene avatar zich vervlochten voelt met de andere.

VERVLOCHTEN

Vervolg uw route

U volgt het fietspad tot de kruising met de Oost- en Westvierdeparten. Hier steekt u over naar de Oostvierdeparten, maar doe vooral voorzichtig. Het is een gevaarlijke kruising! Op de Oostvierdeparten neemt u net na huisnummer 15, de eerste afslag naar links (de Pastorieweg). Hier vindt u na circa 100 meter het volgende kunstwerk aan uw rechterhand.

Kolonisten

Ook Oostvierdeparten heeft met zijn langgerekte vorm nog de landschapsstructuur en laanbeplanting uit de tijd van de Koloniën. Er zijn nog een aantal oorspronkelijke Koloniewoningen te vinden. In 1821-1822 werden aan de Vierdeparten meer dan 100 kolonistenwoningen en een aantal wijkmeesterhuizen gebouwd. Er kwamen mettertijd ook andere gebouwen, zoals een kerk, een school en een weverij. Een echt centrum was er niet. Er woonden tussen 1850 en 1860 in de koloniehuisen van de Vierdeparten zo'n 600 kolonisten. De kolonisten hadden niet veel contact met de omliggende dorpen. Voor veel mensen hadden de vrije kolonisten een even slechte naam als de onvrije mensen uit de strafkoloniën of de bedelaarsgestichten.

Locatie	Pastorieweg
Kunstwerk	144 jaar
Kunstenaar	Jacomijn Schellevis
Website	www.jacomijnschellevis.nl

Dit is een monument voor de vlechtgemeenschap uit de vorige eeuwen. Het verbeeldt hoe de gemeenschap van Noordwolde vervlochten was met de vlechtindustrie. De installatie is opgebouwd uit houten balken, die contouren van huizen en gebouwen vormen. Het is de suggestie van een gemeenschap. De kleuren van de balken verwijzen naar exotische gebieden waar de rotan vandaan komt, zoals de naam Lombok naar Noordwolde-Zuid verwees. Uit de balken groeien wilgentenen, ze refereren aan de vlechtgeschiedenis waar Noordwolde mee verbonden is, maar staan ook voor groei en verandering. De wilgentenen lijken de installatie ondoordringbaar te maken, alsof het is overwoekerd. Toch zijn de doorgangen opengelaten, je kunt er doorheen kijken. De leegte van de ruimtes staat symbool voor de verdwenen vlechtindustrie, die 144 jaar geleden begon.

VERVLOCHTEN

Vervolg uw route

U volgt de Pastorieweg tot het eind. Daar heeft u twee opties:

1. U slaat rechtsaf en volgt de Oosterseveldweg. Ter hoogte van Camping Rotandorp slaat u linksaf de Vallaatweg (zandweg) in. U gaat door tot de Dwarsvaartweg en slaat linksaf om terug te keren naar Noordwolde. Aan het eind van de Dwarsvaartweg slaat u rechtsaf. Aan uw linkerhand ziet u het volgende kunstwerk.

2. U steekt over naar de onverharde Kanweg, om terug te keren naar Noordwolde. U komt uit op de Dwarsvaartweg en slaat daar linksaf. Aan het eind van de Dwarsvaartweg slaat u rechtsaf. Aan uw linkerhand ziet u het volgende kunstwerk.

Station Noordwolde

Op 16 mei 1914 reed de eerste stoomtram van de 'Nederlandse Tramweg Maatschappij' van Steenwijk via Frederiksoord en Noordwolde, naar Oosterwolde. De tramlijn heeft een belangrijke rol gespeeld in de verdere industrialisering van Noordwolde en de koloniën. Het tramstation in Noordwolde is er nog steeds en ligt naast het Nationaal Vlechtmuseum. Eén van de vijf 'invasielocomotieven', die op dit traject reed, komt als historisch erfgoed terug naar Noordwolde en krijgt een plek nabij het tramstation.

Locatie	Hoek Dr. Mulderstraat / Hardewijk
Kunstwerk	Link
Kunstenaar	Marko de Kok
Website	www.markodekok.com

link (de; m; meervoud: *links*) schakel, verbinding: een *link* leggen tussen twee dingen (Van Dale woordenboek)

De onder en boven elkaar doorlopende lijnen in het sculptuur doen denken aan het vlechten, waarin letterlijk de verbinding wordt gezocht en figuurlijk de dynamiek van de vlechthandeling terug te vinden is. Meer symbolisch kunnen de drie steeds groter wordende cirkels geïnterpreteerd worden als de groei van de industrie door de jaren heen; de doorlopende lijn als afgesloten gebeurtenis.

VERVLOCHTEN

Vervolg uw route

U vervolgt uw weg langs de Dr. Mulderstraat en slaat rechtsaf de Ds. Reitsmastraat in en net na de bocht komt u weer bij het start- en eindpunt van de route. In de bocht vindt u kunstwerken in de bomen. Leerlingen van de bovenbouw van Vensterschool Noordwolde, OBS De Velden en school Matthijsje voorzagen kapotte stoelen van kunstzinnig gevlochten zittingen en leuning van allerlei restmateriaal. Zo laten ze zien dat vlechten een toekomst heeft.

nationaal vlechtmuseum noordwolde

Deze route kwam tot stand in samenwerking met het Nationaal Vlechtmuseum.

Speciale dank aan alle vlechters: ervaren, minder ervaren, onervaren, jong en oud en dagbesteding Spokedam.

Samenstelling route:
Sigrid Hamelink

Vervlochten werd mede mogelijk gemaakt door

gemeente
Weststellingwerf

Noordwolde

START

Noordwolde-Zuid OOST

- volledige route 16 km.
- korter alternatief 9 km.
- ★ Land Art